

دانشکده هنر و معماری

پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد در رشته‌ی شهرسازی - برنامه شهری و منطقه‌ای

امکان سنجی ایجاد مدیریت مشارکتی در توسعه شهرهای جدید

نمونه موردی : شهر جدید صدرا

به وسیله‌ی

ابراهیم خدانشناس

استاد راهنما :

دکتر محمد رضا بذرگر

مرداد ۸۸

صلى الله عليه وسلم

به نام خدا

امکان سنجی ایجاد مدیریت مشارکتی در توسعه شهر های جدید
نمونه موردی : شهر جدید صدرا

توسط :

ابراهیم خدانشناس

پایان نامه

ارائه شده به تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی
لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته ی :

شهرسازی (برنامه ریزی شهری و منطقه ای)

از دانشگاه شیراز

جمهوری اسلامی ایران

ارزیابی شده توسط کمیته پایان نامه با درجه : خیلی خوب

دکتر محمد رضا بذرگر ، استادیار بخش شهرسازی (رئیس کمیته)

دکتر مهیار اردشیری ، استادیار بخش شهرسازی (استاد مشاور)

دکتر حبیب احمدی ، دانشیار بخش جامعه شناسی (استاد مشاور)

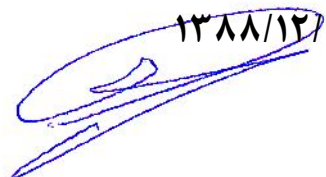
مهرماه ۱۳۸۸

به نام خدا اظہارنامہ

اینجانب ابراهیم خدائشناس دانشجوی رشته شهرسازی گرایش برنامه شهری و منطقه‌ای دانشکده هنر و معماری اظہار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و اگر جاهایی از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن را نوشته‌ام. همچنین اظہار می‌کنم که تحقیق و موضوع پایان‌نامه ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی متعلق به دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: ابراهیم خدائشناس

تاریخ و امضاء: ۱۳۸۸/۱۲/۱۵

تقدیم به:

سرم رازِ ظلم می تواند خم کند

نه درد

و نه مرگ

سرم فقط برای بوسیدن دستهای تو خم می شود

تقدیم به

پدرم و مادرم

پهرو سینا

و تقدیم به استادی که بی تحرکی من را به امید به سر نشستن من تکل کرد

دکتر محمد رضا ذکری

سپاسگزاری

خدایا

برای آنکس که به من دروغ گفت، صداقت
برای دوستی که قلب مرا شکست، مهربانی
برای کسی که روح مرا آزد، بخشایش
و برای خویشتن ، خویش آگاهی ، عشق و صبر می طلبم

چکیده

امکان سنجی ایجاد مدیریت مشارکتی در توسعه شهرهای جدید

نمونه موردی: شهر جدید صدرا

به کوشش:

ابراهیم خدانشناس

مدیریت شهری و تصمیم گیری شهری به اهمیت نقش مردم در تمام امور اجتماعی و توسعه شهرها پی برده است، شهرهایی موفق تر عمل نموده اند که به اهمیت نقش وجودی مردم در توسعه شهر رسیده اند. در شهرهای جدید بعد از انقلاب از بدو پیدایش، این تصمیم گیری به صورت متمرکز انجام داده اند و کمتر به بحث مشارکت توجه نموده اند، شهر جدید صدرا نیز یکی از این شهرهایی است که به مقوله مشارکت کمتر توجه شده است، در این تحقیق تلاش شده است که امکان سنجی مدیریت مشارکتی در توسعه شهر جدید صدرا مورد بررسی قرار گیرد و این پژوهش در راستای هدف اصلی به دنبال اهداف ذیل می باشد

۱. شناخت جایگاه مدیریت مشارکتی در شهر صدرا و ارائه راهکارها و پیشنهادهای به منظور ارتقاء

مشارکت در شهر صدرا

۲. شناخت موانع و مشکلات مشارکت در شهر صدرا به منظور بالا بردن کیفیت زندگی و رضایتمندی

اجتماعی

در این پژوهش از روش تحقیق "توصیفی پیمایشی" که توصیف داده ها و بررسی ارتباط بین فرضیات می پردازد، استفاده شده است و همچنین از روش "همبستگی" برای بررسی بین متغیرها مورد استفاده قرار گرفته است.

در ابتدای این پژوهش وضع موجود شهر جدید صدرا شناسایی و تشریح گردید، سپس ضمن تجزیه و تحلیل مقوله مشارکت در روند مدیریت شهری صدرا (شورای شهر، شرکت عمران) موانع، مشکلات و تنگناها رادر زمینه مشارکت شناسایی و بیان گردید، پس از بررسی مولفه های موثر بر مشارکت شهروندان امکان سنجی مدیریت مشارکتی در صدرا بررسی گردید و پیشنهاد ایجاد و تقویت مدیریت مشارکتی برابر سیستم موجود داده شد، سپس موانع و مشکلات مردم نیز در مشارکت شناسایی و راهکارهای مشارکت شهروندان صدرا پیشنهاد گردید.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات	۱
۱-۱- مقدمه	۲
طرح مسئله و ضرورت پژوهش	۳
۱-۳- اهداف پژوهش	۵
۱-۴- پرسش های پژوهش	۵
۱-۵- فرضیه های پژوهش	۶
۱-۶- کاربردهای پژوهش	۷
۱-۷- روش شناسی تحقیق	۷
۱-۸- روش جمع آوری داده ها	۸
۱-۹- جامعه آماری و تعداد نمونه	۹
۱-۱۰- تکنیک ها و تجزیه و تحلیل داده ها	۹
۱-۱۱- مراحل پژوهش	۱۰
۱-۱۲- موانع و محدودیت های تحقیق	۱۰
۱-۱۳- تعریف واژگان کلیدی: توسعه شهری، شهر جدید، مدیریت شهری، مدیریت مشارکتی، مشارکت، مشارکت شهری	۱۱

فصل دوم: مبانی نظری	۱۳
۱-۱- فلسفه پیدایش و تکوین تئوری شهرهای جدید.....	۱۴
۲-۲- شهرهای جدید اقماری	۱۸
۲-۳- بررسی معیارهای بکار گرفته شده شهرهای جدید در جهان	۲۳
۲-۴- تاریخچه ای از ایجاد نوشهرهای ایران.....	۲۷
۲-۴-۱- فاصله بین دو جنگ جهانی	۲۷
۲-۴-۲- بعد از جنگ جهانی تا اواسط دهه ۴۰	۲۸
۲-۴-۳- نیمه دوم دهه ۴۰ تا پیروزی انقلاب (۱۳۵۷).....	۲۸
۲-۴-۴- سال های پس از انقلاب (۱۳۵۷ تاکنون)	۲۹
۲-۴-۴-۱- اهداف عمده ایجاد نوشهرهای بعد از انقلاب اسلامی.....	۳۰
۲-۵- مفهوم مشارکت و اهمیت آن.....	۳۱
۲-۶- روند شکل گیری برنامه ریزی مشارکتی.....	۳۷
۲-۶-۱- تحول شیوه های مدیریت و پیدایش برنامه ریزی مشارکتی در کشورهای اروپا.....	۳۹
۲-۶-۲- سیر تاریخی برنامه ریزی شهری و مشارکت مردمی در ایران.....	۴۲
۲-۶-۲-۱- سیر تاریخی مشارکت های مردمی از گذشته تا انقلاب اسلامی	۴۲
۲-۶-۲-۲- سیر تحول مشارکت مردمی بعد از انقلاب اسلامی	۴۷
۲-۷- بررسی الگوهای مدیریت شهری مشارکتی در کشورهای اروپایی و آمریکا.....	۵۰
۲-۸- عوامل ظهور و گسترش ایده مشارکت در برنامه ریزی شهری.....	۶۰
۲-۸-۱- اهمیت نقش مردم در اداره جامعه.....	۶۰
۲-۸-۲- عدم تطابق طرح های شهرسازی با نیازها و خواسته های مردم.....	۶۱
۲-۸-۳- تهدید منافع شهروندان.....	۶۴

۲-۸-۴-جلوگیری از وابستگی جامعه به دولت	۶۵
۲-۹-فنون مشارکت شهروندان در تهیه طرح های توسعه شهری	۶۵
۲-۱۰-تکنیک های مشارکت	۷۳
۲-۱۱-عوامل موثر بر مشارکت	۸۴
۲-۱۱-۱-عوامل فردی مؤثر بر مشارکت	۸۴
۲-۱۱-۲-عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت	۸۶
۲-۱۱-۲-۱-افزایش سطح آگاهی های عمومی جامعه	۸۶
۲-۱۱-۲-۲-ایجاد حس مسئولیت اجتماعی و تعلق به جامعه	۸۷
۲-۱۱-۲-۳-دستیابی به مدیریت خوب جوامع	۸۹
۲-۱۲-روش های برنامه ریزی از دیدگاه مشارکتی	۸۹
۲-۱۲-۱-برنامه ریزی و کالتی و رادیکالیسم عملی (از جزء به کل)	۹۱
۲-۱۲-۲-نظریه برنامه ریزی ارتباطی	۹۳
۲-۱۲-۳-برنامه ریز گام به گام، لیبرال یا ضد برنامه ریزی	۹۵
۲-۱۲-۴-جنبش های اجتماعی رادیکال شهری	۹۷
۲-۱۳-مدل های برنامه ریزی مشارکتی	۹۸
۲-۱۳-۱-مدل هدایت اجتماعی	۹۹
۲-۱۳-۲-مدل یادگیری اجتماعی	۹۹
۲-۱۳-۳-مدل برنامه ریزی مراودهای	۱۰۰
۲-۱۴-انواع الگوهای مشارکت شهری	۱۰۱
۲-۱۴-۱-الگوهای سازمانی مشارکت شهری	۱۰۱
۲-۱۴-۲-الگوهای زمینه ای مشارکت شهری	۱۰۲
۲-۱۴-۳-الگوهای بخشی مشارکت شهری	۱۰۲

۱۵-۲-پیش شرط های اصلی تحقق مشارکت شهری.....	۱۰۳
۱۶-۲-جایگاه مشارکت در سطح برنامه ریزی های محلی.....	۱۰۵
۱-۱۶-۲-مشارکت در برنامه ریزی و تصمیم گیری.....	۱۰۶
۲-۱۶-۲-مشارکت در اجرا.....	۱۰۹
۱-۲-۱۶-۲-مشارکت در آبادانی.....	۱۱۰
۲-۲-۱۶-۲-مشارکت در تامین ایمنی.....	۱۱۰
۳-۲-۱۶-۲-مشارکت در بهبود محیط زیست.....	۱۱۱
۳-۱۶-۲-مشارکت جامع.....	۱۱۱
۱۷-۲-شهرسازی مشارکتی.....	۱۱۴
۱۸-۲-نظریه های شهرسازی مشارکتی.....	۱۱۷
۱-۱۸-۲-جمیز میجلی (۱۹۸۶).....	۱۱۷
۲-۱۸-۲-شری ارنشتاین (۱۹۹۶).....	۱۱۹
۳-۱۸-۲-اسکات دیویدسون (۱۹۹۸).....	۱۲۰
۴-۱۸-۲-دیوید دریسکل (۲۰۰۲).....	۱۲۲
۵-۱۸-۲-نظریه میانجی گری (۲۰۰۴) ۸۴.....	۱۲۳
۶-۱۸-۲-تفاوت برنامه ریزی مشارکتی با مفاهیم مشابه.....	۱۲۴
۷-۱۸-۲-تفاوت برنامه ریزی مشارکتی با مفاهیم مشابه.....	۱۲۸
۱۹-۲-پیشینه تحقیق.....	۱۳۰
۱-۱۹-۲-پیشینه تحقیق خارجی.....	۱۳۰
۲-۱۹-۲-پیشینه تحقیق داخلی.....	۱۳۲
۲۰-۲-جمع بندی نظرها و تدوین چارچوب نظری تحقیق.....	۱۳۸
۱-۲۰-۲-معیارهای دسته بندی نظریه ها.....	۱۳۹

۱۴۱۲-۲۰-۲-دسته بندی نظریه ها با توجه به شرایط ایران
۱۴۱۲-۲۰-۱-مشارکت سایه ای
۱۴۲۲-۲۰-۲-مشارکت ظاهری
۱۴۲۲-۲۰-۳-مشارکت سازمان نیافته
۱۴۳۲-۲۰-۴-مشارکت سازمان یافته
۱۴۳۲-۲۰-۵-مشارکت ایده آل
۲-۲۰-۳-ارزیابی شیوه های مشارکت برحسب انگاره های تلفیقی شهرسازی
۱۴۴مشارکتی
۱۴۸فصل سوم: بررسی وضع موجود شهر صدرا
۱۴۹۳-۱-مقدمه
۱۵۰۳-۲-موقعیت شهر جدید صدرا
۱۵۱۳-۳-وضعیت اقلیمی شهر جدید صدرا
۱۵۱۳-۳-۱-آب و هوا
۱۵۲۳-۳-۲-جریان باد
۱۵۲۳-۳-۳-هیدروگرافی
۱۵۲۳-۳-۴-توپوگرافی اراضی شهر جدید صدرا
۱۵۳۳-۳-۵-زمین شناسی
۱۵۳۳-۴-اهداف ایجاد شهر جدید صدرا
۱۵۴۳-۵-ساختار کالبدی شهر صدرا
۱۵۴۳-۵-۱-مسکن
۱۵۵۳-۵-۲-آموزش عالی

۳-۵-۳- فضاهای تجاری.....	۱۵۶
۳-۵-۴- فضاهای اداری و انتظامی.....	۱۵۶
۳-۵-۵- فضاهای بهداشتی و درمانی.....	۱۵۷
۳-۵-۶- فضاهای ورزشی.....	۱۵۷
۳-۵-۷- تاسیسات و تجهیزات شهری	۱۵۷
۳-۵-۸- کارگاه های شهری (صنایع کوچک).....	۱۵۹
۳-۵-۹- فضاهای فرهنگی و اجتماعی.....	۱۵۹
۳-۵-۱۰- تجهیزات حمل و نقل، انبارها و میادین.....	۱۵۹
۳-۵-۱۱- راه های ارتباطی	۱۶۰
۳-۵-۱۲- پارک و فضای سبز.....	۱۶۱
۳-۶- جمعیت شهر جدید صدرا.....	۱۶۲
۳-۷- بررسی ویژگی های جمعیتی شهر جدید صدرا.....	۱۶۳
۳-۷-۱- ساختار و جنسیت جمعیت مهاجر.....	۱۶۴
۳-۸- عملکرد و هویت شهر صدرا.....	۱۶۴
۳-۹- اهداف توسعه اقتصادی شهر جدید صدرا	۱۶۵
۳-۹-۱- اشتغال در بخش کشاورزی	۱۶۸
۳-۹-۲- اشتغال در بخش صنعت.....	۱۶۸
۳-۹-۳- اشتغال در بخش خدمات.....	۱۶۹
۳-۱۰- بررسی شیوه مدیریتی شهرهای جدید.....	۱۶۹
۳-۱۰-۱- مدیریت موجود در شهر جدید صدرا.....	۱۷۵
۳-۱۱- نتیجه گیری.....	۱۷۶

۱۷۷ فصل چهارم : تجزیه و تحلیل یافته‌ها
۱۷۸ ۴-۱- مقدمه
۱۷۹ ۴-۲- پرسشنامه‌ها
۱۷۹ ۴-۲-۱- پرسشنامه شهروندان
۱۸۰ ۴-۲-۲- پرسشنامه مدیران شرکت عمران صدرا
۱۸۰ ۴-۲-۳- پرسشنامه‌های اعضا شورای شهر
۱۸۰ ۴-۳- بررسی و شناخت جامعه آماری
۱۸۱ ۴-۳-۱- بررسی وضعیت جنسی خانوارهای نمونه
۱۸۱ ۴-۳-۲- بررسی وضعیت سنی خانوارهای نمونه
۱۸۲ ۴-۳-۳- بررسی وضعیت تحصیلی خانوارهای نمونه
۱۸۳ ۴-۳-۴- بررسی وضعیت تأهل خانوارهای نمونه
۱۸۴ ۴-۳-۵- بررسی وضعیت تکفل خانوارهای نمونه
۱۸۵ ۴-۳-۶- بررسی وضعیت میزان هزینه زدگی در طول یک ماه در خانوارهای نمونه
۱۸۶ ۴-۳-۷- بررسی قدمت سکونت خانوارهای نمونه در شهر جدید صدرا
۱۸۷ ۴-۴- مشارکت در تصمیم‌سازی در زمینه‌های مختلف در ارگان‌ها
۱۸۹ ۴-۵- نمودارهای فراوانی متغیرهای پژوهش
۱۹۰ ۴-۵-۱- بررسی وضعیت رضایتمندی از خدمات موجود در شهر صدرا
۱۹۶ ۴-۵-۲- بررسی وضعیت تمایل به مشارکت خانوارهای نمونه
 ۴-۶- شناخت مدیریت مشارکتی صدرا و شروط مورد نیاز جهت ایجاد مدیریت
۲۰۰ مشارکتی
۲۰۱ ۴-۷- بررسی تمایل به مشارکت شهروندان صدرا
۲۰۱ ۴-۷-۱- بررسی فرضیه اول

- ۲-۷-۴- بررسی فرضیه دوم.....۲۰۳
- ۱-۲-۷-۴- بررسی مؤلفه‌های متغیر میزان تمایل به مشارکت در نهادها و
انجمن‌ها.....۲۰۶
- ۳-۷-۴- بررسی فرضیه سوم.....۲۰۹
- ۸-۴- بررسی نظرات و دیدگاه خانوارهای نمونه در خصوص مشارکت در توسعه
شهری و پروژه‌های عمرانی.....۲۱۲
- ۹-۴- موانع و مشکلات پیش‌روی مشارکت از دیدگاه شهروندان.....۲۲۳
- ۱۰-۴- تجزیه و تحلیل و ارزیابی پرسشنامه اعضاء هیئت مدیره شرکت عمران
شهر جدید صدرا (پیوست ب).....۲۲۴
- ۱۱-۴- تجزیه و تحلیل و ارزیابی پرسشنامه اعضاء شورای شهر جدید
(پیوست ج).....۲۳۳
- ۱۲-۴- امکان سنجی ایجاد مدیریت مشارکتی در شهر صدرا.....۲۴۰
- ۱-۱۲-۴- بررسی امکان ایجاد مدیریت مشارکتی از نظر ضوابط ومقررات.....۲۴۰
- ۱-۱-۱۲-۴- ضوابط و مقررات ملی.....۲۴۰
- ۲-۱-۱۲-۴- ضوابط و مقررات محلی.....۲۴۳
- ۲-۱۲-۴- بررسی ایجاد مدیریت مشارکتی از نظر چارت تشکیلاتی مدیریت شهری
صدرا.....۲۴۷
- ۳-۱۲-۴- بررسی امکان ایجاد مدیریت مشارکتی از نظر تمایلات مردمی.....۲۴۷
- ۴-۱۲-۴- بررسی امکان ایجاد مدیریت مشارکتی از نظر تمایلات مدیران شهری
صدرا.....۲۴۸
- ۱-۴-۱۲-۴- ارتباط مدیران شهری (شوراها).....۲۴۸
- ۲-۴-۱۲-۴- ارتباط مدیران شهری (هیئت مدیره شرکت عمران).....۲۴۹

۱۳-۴- نتیجه‌گیری.....	۲۴۹
فصل پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها.....	۲۵۳
۱-۵- نتیجه‌گیری و جمع‌بندی.....	۲۵۴
۲-۵- پیشنهادها.....	۲۵۸
۱-۲-۵- برنامه‌ریزی مشارکتی.....	۲۵۹
۱-۱-۲-۵- سازماندهی مردم.....	۲۶۲
۲-۱-۲-۵- آموزش و تجهیز.....	۲۶۲
۳-۱-۲-۵- مشارکت مردم.....	۲۶۳
۲-۲-۵- مدیریت شهری مشارکتی (مدیریت مشارکتی).....	۲۶۵
۳-۵- راهکارهای ایجاد مدیریت مشارکتی.....	۲۶۸
۱-۳-۵- تمرکز زدایی نظام مدیریت شهری.....	۲۶۸
۲-۳-۵- تقویت سازمان‌های غیر دولتی (N.G.O).....	۲۶۸
۳-۳-۵- آموزش شهروندی به مردم.....	۲۶۹
۴-۳-۵- نظر خواهی و نظر سنجی از مردم.....	۲۷۰
۵-۳-۵- تدوین و انتشار ضوابط و مقررات.....	۲۷۰
۶-۳-۵- جلب اعتماد بخش خصوصی و مردم.....	۲۷۱
۴-۵- مشکلات موجود در شهر جدید صدرا.....	۲۷۲
۵-۵- مهم‌ترین موانع و مشکلات پیش‌روی ایجاد مشارکت مردم در توسعه شهر	
جدید صدرا.....	۲۷۴
۶-۵- راهکارها و پیشنهادهایی برای افزایش مشارکت مردم در توسعه شهر جدید	
صدرا.....	۲۷۵

صفحه

عنوان

٢٧٩.....منابع و مأخذ

٢٨٩.....ضمائم

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره (۱-۲): چگونگی وضعیت شهرهای جدید کشورهای سرمایه‌داری از نظر اهداف، الگو، نقش و ارزیابی	۲۴
ادامه جدول شماره (۱-۲): چگونگی وضعیت شهرهای جدید کشورهای سرمایه‌داری از نظر اهداف، الگو، نقش و ارزیابی	۲۵
جدول شماره (۲-۲): چگونگی وضعیت شهرهای جدید جهان سوم از نظر اهداف، راهبرد، الگو، نقش و ارزیابی	۲۶
جدول شماره (۲-۴): مزایا و محدودیت‌های تکنیک‌های اطلاع‌رسانی	۷۲
جدول شماره (۲-۵): مزایا و محدودیت‌های تکنیک‌های مشارکتی	۸۲
ادامه جدول شماره (۲-۵): مزایا و محدودیت‌های تکنیک‌های مشارکتی	۸۳
جدول شماره (۲-۶): مشارکت عمومی و برنامه‌ریزی مشارکتی در نظریه میانجی‌گری	۱۲۹
جدول شماره (۲-۷): مقایسه تطبیقی معیارهای شهرسازی مشارکتی با شیوه‌های پیشنهادی مشارکت	۱۴۵
جدول شماره (۴-۱): مشارکت در تصمیم‌سازی در زمینه‌های مختلف در ارگان‌های شهر صدرا	۱۸۸
جدول شماره (۴-۲): نتیجه فرضیه شماره یک	۲۰۲
جدول شماره (۴-۳): نتیجه فرضیه شماره دو	۲۰۸

جدول شماره (۴-۴): نتیجه فرضیه شماره سه.....	۲۱۱
جدول شماره (۵-۱) جمع‌بندی امکان‌سنجی ایجاد مدیریت مشارکتی	۲۵۷
جدول شماره (۵-۲): مهم‌ترین موانع و مشکلات پیش‌روی ایجاد مشارکت مردم در توسعه	
شهر جدید صدرا.....	۲۷۵
جدول شماره (۵-۳): راهکارها و پیشنهادهایی برای افزایش مشارکت مردم در توسعه شهر	
جدید صدرا.....	۲۷۸